

технологія» і «технології педагогічного освіти». Проаналізовано існуючий досвід підготовки вітчизняних філологів-магістрів і зроблено припущення про формування їхньої готовності до застосування технологій педагогічного освіти на основі запропонованих автором організаційно-педагогічних умов.

Ключові слова: магістр, філолог-магістр, технологічний підхід, технології педагогічного освіти, організаційно-педагогічні умови підготовки майбутнього викладача-філолога до застосування технологій педагогічного освіти.

Sereda I.V.

TRAINING OF PHILOLOGIST MASTER'S LEVEL IN THE CONTEXT OF TECHNOLOGICAL APPROACHES

The article analyzes the features implemented Training philologist of Master's level in the context of technological approach. The author examined the assumptions and stages of technological approach to domestic education, defined the concept of "educational technology" and "technology teacher education." Analyze existing experience in training domestic philologists masters and made the assumption that the formation of their willingness to use technology teacher education on the basis proposed by the author organizational and pedagogical conditions.

Key words: Master, philologist-master, technological approach, technology teacher education, organizational and pedagogical conditions of preparation of future teachers, teacher-philologist to use technology teacher education.

Стаття надійшла до редакції 06.04.15

УДК 378:001.895

*Штефан Л.В.,
Харків, Україна*

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ ЗАКОНІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ЗІ СПЕЦИФІКОЮ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Швидкість відновлення економічного потенціалу України у надскладних сучасних умовах значною мірою визначатиметься увагою держави до освіти. Не можна не погодитись з позицією В. Семиноженка, який наголосив, що якість освіти сьогодні є проблемою загальнонаціонального масштабу, і помилки, допущені у ході освітніх реформ, будуть дорого коштувати державі. Вимогам якісної підготовки відповідає фахівець, в якого на високому рівні сформована інноваційна

культура як найвищий прояв його професійних можливостей. І це зрозуміло, адже до 70% зростання ВВП держав-лідерів дають саме інновації та новітні технології. Однак у сучасних умовах розвитку вітчизняної освіти існує суперечність між об'єктивною необхідністю формування інноваційної культури майбутнього фахівця як показника його високої кваліфікації та існуючою практикою професійної підготовки в умовах ВНЗ. Потрібно на новому рівні вимог переглянути у першу чергу діяльність самого викладача вищої школи, зважаючи на те, що динаміка змін у його педагогічній творчості впливатиме й на динаміку змін у рівні інноваційної культури випускників ВНЗ.

Слід відзначити зростаючий інтерес науковців до питання формування інноваційної культури, коріння якого почало формуватись лише наприкінці ХХ століття. Сьогодні інноваційна культура розглядається як стратегічний ресурс суспільства (А. Ніколаєв). У далекому зарубіжжі її дослідженням займаються Г. Тернквіст, Б. Санта, Т. Давіла, Дж. Епштейн, Р. Шелтон, у близькому – І. Андрос, О. Кобяк, А. Постряков, в Україні – Н. Гавриш, В. Гусев, О. Ігнатєва, В. Зубенко, О. Козлова та інші. Все частіше інноваційна культура виступає предметом дисертаційних робіт (Р. Миленкова, В. Фокіна, Л. Холодкова, І. Циркун).

Спектр прояву інноваційної культури доволі широкий. Так, сьогодні активно вивчаються питання формування інноваційної культури на рівні держави (В. Балабанов, С. Биконя, В. Джелалі), вони ж конкретизуються на рівні установи, організації (О. Андрійчук, В. Баранчєєв, Е. Ларичева), водночас ведеться їх адаптація до умов певної професійної діяльності (А. Герасимов, І. Логінов).

Мета статті полягає у визначенні взаємозв'язків законів педагогічної творчості зі специфікою формування інноваційної культури сучасного фахівця.

Інноваційна культура майбутнього фахівця розглядається нами як логічне продовження практичної реалізації його творчого потенціалу. Як ніколи цей тандем набуває особливого значення і реалізується через суб'єкт суб'єктне освітнє підґрунтя. Через це, особливого значення набуває діяльність викладачів ВНЗ. Зважаючи на це, зробимо спробу проаналізувати особливості формування інноваційної культури майбутнього фахівця з урахуванням законів педагогічної творчості [4].

Першим законом виступає закон педагогічної розвивальної взаємодії, який «зумовлює реалізацію концепції особистісно зорієнтованого навчання, реальну демократизацію та гуманістично будь-якого навчально-виховного процесу» [4, с. 216]. Інноваційна культура фахівця, ґрунтуючись на засадах творчості, стала яскравим прикладом

слухності цього закону. Можна стверджувати, що інноваційна взаємодія виступає каналом творчого зростання як педагога, так і того, кого він навчає. За цих умов зона активного розвитку (Л. Виготський) матиме таку умовну ширину, яка відповідатиме можливостям педагога у напрямі інноваційних змін педагогічного процесу. Відсіля, чим вищим буде творчий потенціал педагога тим, відповідно, вищим стане і творчий потенціал студента, а, отже, і можливості формування у нього інноваційної культури значно зростуть.

Водночас, чим вищим стає творчий потенціал студента, тим більші творчі здібності повинен демонструвати педагог (звісно, коли він хоче і у подальшому залишатися авторитетною фігурою для студента). Запустивши механізм інноваційної взаємодії суб'єкти освітнього процесу автоматично активують і творчий компонент як джерело нових ідей у сумісній діяльності. Цей процес може розвиватись виключно на гуманістичних засадах.

Взагалі ми додержуємось думки тих вчених, які вважають, що ефективність застосування інноваційних технологій у сучасній освіті залежить від втілення принципу гуманістичного світогляду (Г. Балл, Н. Буланкіна, С. Жуков, О. Романовський). Саме такий підхід дозволить відійти від моделі інноваційно-механістичної до моделі гуманістично-інноваційної людини. Ця позиція є для нас принциповою, оскільки ми вважаємо, що технологізація на будь-якій основі, у тому числі й на інноваційній, нівелює особистість і зводить процес її становлення до механічного алгоритму набуття певних компетентностей.

Таким чином, для формування інноваційної культури фахівця розвивальна творча взаємодія повинна ґрунтуватись на гуманістичній основі. За цих умов обидві сторони навчально-виховного процесу опиняються на суб'єкт-суб'єктній парадигмальній платформі, яка передбачає взаємозалежну особистісну орієнтацію.

Другим законом творчості виступає закон фасилітаційного режиму педагогічного впливу, який стимулює творчу активність, полегшує подолання психологічних бар'єрів творчості [4, с. 216]. Фасилітація, яка розуміється як «прискорення швидкості або продуктивності діяльності індивіда унаслідок уявної або реальної присутності іншої людини або групи людей ..., які виступають у якості суперника або спостерігача за його діями» [5, с. 712], розглядається у наших умовах не тільки як канал активізації творчої діяльності студента, але й як канал подолання перешкод у напрямі інноватизації діяльності самого педагога.

Процес внесення нового у будь-якій сфері існування людини, як правило, має значні складності. Ми погоджуємось з думкою В. Ільїна

щодо того, що у науці “заявлення новацій ... тягне опозицію”, причому справа “не у косності думки ..., досвіду, а в елементарній втраті гарантій” [4, с. 199]. Думка вченого є слухною, адже результати, які дають традиційні методи навчання вже відомі, у той час, як результати інноваційної діяльності є непередбачуваними. Серед основних утруднень на шляху освоєння інноваційних технологій навчання виступають неготовність педагогів працювати по-новому; недостатня забезпеченість методичними рекомендаціями по втіленню інновацій; бар’єри, які виникають з причини відсутності досвіду їх втілення; недостатня психологічна готовність до реалізації цих процесів; відсутність дослідницьких навичок для визначення результативності інноваційної роботи та інші.

Сьогодні для вирішення питань впровадження інновацій формується комплекс дисциплін, предметом наукової уваги яких є саме ці проблеми. Серед них педагогічна неологія – наука, предметом якої є створення педагогічних інновацій; педагогічна дифузологія – галузь наукового знання, предметом якої є розповсюдження педагогічних інновацій та педагогічна праксеологія – наука, предметом якої є впровадження педагогічних інновацій. Однак, їх становлення знаходиться на початковій фазі.

Складається доволі цікава ситуація: для того, щоб запустити у дію закон фасилітаційного режиму педагогічного впливу, педагог повинен створити умови, за яких буде реалізовано педагогічний процес на фасилітаційних засадах з тим, щоб стимулювати творчу діяльність студентів. Водночас маємо значні проблеми у подоланні проблем у самих педагогів у напрямі втілення інноваційних технологій, що значно гальмує формування у студентів інноваційної культури. Отже, фасилітаційний режим є необхідним і для педагогів. На шляху його реалізації важлива підтримка адміністрації навчального закладу, колег і самих студентів.

Третій закон – закон взаємообумовленості розвитку суб’єктів педагогічного процесу відбиває основне положення теорії творчості щодо того, що «у творчості людина виступає не тільки як суб’єкт пізнання, а, водночас, як творець самої себе, своєї творчої сутності» [4, с. 217]. Проглядається тісний зв’язок цього закону з першим законом творчості. Його специфіку вбачаємо у тому, що формування інноваційної культури фахівця як складний, взаємообумовлений процес, позначається на особистості суб’єктів, які його реалізують. Сьогодні вже стає нормою поява нового типу особистості – інноваційної [2]. На цій ґрунті за наших умов можна стверджувати, що зараз можна фіксувати, як появу інноваційного студента, так і появу інноваційного педагога.

Четвертий закон – закон неперервної творчої реалізації та самореалізації особистості. Згідно нього «творчі можливості особистості реалізуються в самому процесі її життя, самореалізації як засобу самоствердження, самовираження і саморозвитку» [4, с. 217]. Згідно специфіки інноваційної культури фахівця дія цього закону поширюється, безумовно, на процес його неперервної інноваційної реалізації та самореалізації. Згідно концепції життєтворчості (Л. Сохань, В. Тихонович, О. Феоктистова) підготовка сучасного фахівця повинна обов'язково реалізувати мету його інноваційної підготовки як гаранта професійної самореалізації у сучасних умовах. Водночас на новий рівень самореалізації переходить викладач. У цьому контексті слушною є думка І. Зязюна, який наполягав, що сьогодні педагог повинен виконувати не роль «фільтра» для пропускання через себе навчальної інформації, а бути «організатором самостійного навчального пізнання учнів, не головною діючою особою в групі учнів, а режисером їхньої взаємодії з навчальним матеріалом» [1, с. 56].

Наведені закони творчості коригуються життям. Мабуть, коректніше сьогодні називати їх творчо-інноваційними законами. Від цього взаємовпливу вони ще більше укріплюються і виступають новим бінарним утворенням, реалізація якого у професійну підготовку фахівця як носія інноваційної культури гарантує якість цього процесу на рівні сучасних вимог.

Таким чином, творчі та інноваційні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців є взаємопов'язаними, межа між ними дуже часто є умовною. Закони педагогічної творчості логічно проявляються у процесі формування інноваційної культури майбутнього фахівця. При цьому творчий компонент ми розглядаємо як основу формування інноваційної культури, яка виступає гарантом економічних перетворень у будь-якій країні. Боротьба за кращу освіту відбувається саме у цій площині. Перемогу в ній отримує та країна, яка забезпечить ефективні умови для становлення фахівця як інноваційної особистості. Ця проблема комплексна і може бути успішно вирішена виключно за умови гармонійної взаємодії держави, професорсько-викладацького складу та роботодавців.

Подальші дослідження будуть спрямовані на пошук шляхів формування викладача як інноваційної особистості, здатної до формування фахівця з високим рівнем інноваційної культури. Потребують поглибленого вивчення структурні складові інноваційної культури сучасного фахівця як феномена, що віддзеркалив специфіку сучасного економічного розвитку суспільства. Значної уваги потребують питання

становлення педагогічної неології, педагогічної дифузології та педагогічної праксеології як самостійних галузей інноватики.

Список літератури: 1. Зязюн І.А. Інтелектуально творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти / І.А. Зязюн // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи : монографія / за заг. ред. І.А. Зязюна. – К. : Віпол, 2000. – 636 с. 2. Исламутдинов В.Ф. К вопросу о концепции инновационного человека / В.Ф. Исламутдинов, Р.Г. Шангараев // Вопросы инновационной экономики. – 2011. – № 4. – С. 3 – 12. 3. Ильин В.В. Аксиология / В.В. Ильин. – М.: Изд-во МГУ, 2005. – 216 с. 4. Порубай Т.М. Педагогічна творчість в історико-філософській ретроспективі / Т.М. Порубай // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету : [зб. наук. ст. / ред. кол. І. П. Аносов (гол. ред.) та ін.]. – Мелітополь : Вип. 3. – 2009. – С. 211-220. 5. Шапарь В.Б. Новейший психологический словарь / В.Б. Шапарь, В.Е. Россоха, О.В. Шапарь; под общ. ред. В.Б. Шапаря. – Ростов н/Д. : Феникс, 2005. – 808 с. – (Словари).

Biblijgraphy (transliterated): 1. Zyazyun I.A. Intelktual'no tvorchyy rozvytok osobystosti v umovakh neperervnoyi osvity / I.A. Zyazyun // Neperervna profesiyna osvita: problemy, poshuky, perspektyvy : monohrafiya / za zah. red. I.A. Zyazyuna. – K. : Vipol, 2000. – 636 s. 2. Yslamutdynov V.F. K voprosu o kontseptsyy ynnovatsyonnoho cheloveka / V.F. Yslamutdynov, R.H. Shanharaev // Voprosy ynnovatsyonnoy ekonomyy. – 2011. – # 4. – S. 3 – 12. 3. Yl'yn V.V. Aksyolohyya / V.V. Yl'yn. – M.: Yzd-vo MNU, 2005. – 216 s. 4. Porubay T.M. Pedahohichna tvorchist' v istoryko-filosofs'kiy retrospektyvi / T.M. Porubay // Naukovyy visnyk Melitopol's'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu : [zb. nauk. st. / red. kol. I. P. Anosov (hol. red.) ta in.]. – Melitopol' : Vyp. 3. – 2009. – S. 211-220. 5. Shapar' V.B. Noveyshyy psykhologhychesky slovar' / V.B. Shapar', V.E. Rossokha, O.V. Shapar'; pod obshch. red. V.B. Shaparya. – Rostov n/D. : Fenyks, 2005. – 808 s. – (Slovary).

Штефан Л.В.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ ЗАКОНІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ЗІ СПЕЦИФІКОЮ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТЬОГО ФАХІВЦЯ

На основі аналізу законів педагогічної творчості було визначено їх взаємозв'язки із особливостями формування інноваційної культури майбутніх фахівців. У центрі уваги були закони: педагогічної розвивальної взаємодії, фасилітаційного режиму педагогічного впливу, взаємообумовленості розвитку суб'єктів педагогічного процесу, неперервної творчої реалізації та самореалізації особистості.

Ключові слова: взаємодія, інноваційна культура, закон, розвиток, творчість, фасилітація, фахівець.

Штефан Л.В.

**ВЗАИМОСВЯЗИ ЗАКОНОВ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО
ТВОРЧЕСТВА СО СПЕЦИФИКОЙ ФОРМИРОВАНИЯ
ИННОВАЦИОННОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩЕГО СПЕЦИАЛИСТА**

На основе анализа законов педагогического творчества были определены их взаимосвязи с особенностями формирования инновационной культуры будущих специалистов. В центре внимания были законы: педагогического развивающего взаимодействия, фасилитационного режима педагогического влияния, взаимообусловленности развития субъектов педагогического процесса, непрерывной творческой реализации и самореализации личности.

Ключевые слова: взаимодействие, инновационная культура, закон, развитие, специалист, творчество, фасилитация.

Shtefan L.

**INTERCOMMUNICATIONS OF LAWS OF PEDAGOGICAL
CREATION WITH THE SPECIFIC OF FORMING OF INNOVATIVE
CULTURE OF FUTURE SPECIALIST**

On the basis of analysis of laws of pedagogical creation their intercommunication was certain with the features of forming of innovative culture of future specialists. In a center attention there were laws: pedagogical developing cooperation, falisitation regime of pedagogical influence, interconditionality of development of subjects of pedagogical process, continuous creative realization and self-realization of personality.

Keywords: cooperation, innovative culture, law, development, specialist, creation, falisitation.

Стаття надійшла до редакції 06.04.15